

הוציאו לו פרק חמישי יומא

(א) (מספ"י פ"ג ה"כ"ג)
 (ב) (נ"ל ה"א, ג) ע"י
 (ג) (ל"ח ה"א, ד) ויבטלו
 (ד) ר"ח ר"ח ר"ח ר"ח
 (ה) ר"ח ר"ח ר"ח ר"ח
 (ו) ר"ח ר"ח ר"ח ר"ח
 (ז) ר"ח ר"ח ר"ח ר"ח
 (ח) ר"ח ר"ח ר"ח ר"ח
 (ט) ר"ח ר"ח ר"ח ר"ח
 (י) ר"ח ר"ח ר"ח ר"ח

כאיש המעורה בלוייה שלו. הגדנך ומזוק בשמו בין זרועותיו: הולואוס לשוק. קיפלוס מן הכותל: מליון נכרא. ליון נכראת תחילה וקצויה נדקו רגצים עד סוף העולם מכל זד: בלקס עטר למוזק. מוזק אחד היה לו ומשם נדקו רגציו סביביו: מן הלדדיו נכרא. ארבע מוזקות היו לו ונמחה והלך מכל זד עד שנדק בלמעיו: כי לשגג יאמר הוא ארץ. תעשה ארץ. ומתיקן גשם מטר וגשם מטרות מארבע לדדיו הורידו והגשמו להעשות ארץ: מליון מכלל יופי. נמרה כמיב: מולדות השמים. מאורות וטוכנים: ה"ג מולדות השמים משמים נכראו ומולדות הארץ מן הארץ נכראו: כמנגנא

כאיש המעורה בלוייה שלו אומר ריש לקיש בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה הוציאו לשוק ואמרו ישראל הללו שברכתן ברכה וקללתן קללה יעסקו בדברים הללו מיד הילולם שנאמר יכל מכבדיה הילולה כי ראו ערותה: ושתיה היתה נקראת: תנא (ב) שממנה הושחת העולם תנן כמאן דאמר מציון נברא העולם דתניא רבי אליעזר אומר עולם מאמצעיתו נברא שנאמר רבי יוחנן אומר עולם מן הצדדיו נברא שנאמר (כ) לישלג יאמר (כ) והיו ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עוון רבי יצחק (כ) (נפחא) אמר אבן ריה הקב"ה ביום שנתה העולם שנאמר יעל מה אדניה המבעו או מי ירה אבן פתה (כ) והכמים אומרים מציון נברא שנאמר (כ) מוזמר לאסף אל אלהים ה' ואומר (כ) מציון מכלל יופי ממנו מוכלל יפיו של עולם תניא ר' אליעזר הגדול אומר (כ) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם כיום עשות ה' אלהים ארץ ושמים תולדות שמים משמים נבראו תולדות הארץ מארץ נבראו והכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו שנאמר מוזמר לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו ואומר מציון מכלל יופי אלהים הופיע ממנו מוכלל יפיו של עולם: נטל את הדם ממי שממרו בו וכו': מאי (כ) כמצולף מוחו רב יהודה כמנגנא

בזורים שהם מיני זבעים בעלמא ואין בהם ממשות כלל דלא מיישין לתשדא אלא נחותם בולט ולא נחותם שוקע וכל שכן נדבר זה שאינו לא שוקע ולא בולט אלא מין זבע בעלמא ונראה לי דאפילו ישראל מותר לצור זרות במיני זבעים ואין זה משום לא תעשה לך פסל דלא אסר אלא פלזין גמור חקוק בשטר אבל במיני זבעים מותר כדאמר בחוקת הכתים (כ"ג דף טז.) הרי צורה בנכמי הגר קנה דרב לא קנה לגימטא דבי רב אלא בצורתא והקשה שם רבנו שמאל והאמרת (כ) דכיון לא קנה אלא בצורה כנגד הפתח ומיך דהתם אכל צורת היה צורה אלא ציון בעלמא מעשה זבעים ופתיחם אכל צורת היה או עוף חשיבא ולא צעין אמה כנגד הפתח אלא דרב ליר צורת היה ועוף אלא דהי במיני זבעים מותר והא דתניא במכילתא לא תעשה לך פסל וכו' עד לא יעשה לו גזפה אכל יעשה לו אטומה חלמוד לומר וכל תמונה וכו' עד אפילו בהמה היה ועוף ודגים ומגנים ואפילו הבעים ואפילו הסודורים כו' נראה לי דהכי פירושו גזפה היינו צורה בולטת אטומה צורה שוקעת ואשר נשים מתחת לארץ להביא את הבעיה פי' עשאה צורה וחוקק דמות בצורה שמים דכד' דוקא אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת לרקיע

1. הוא הטאה וירושלם על כן לעירא קתה כל טבכרין הויליה בי ראו ערוהה גם היא נאנחה ותשב אחיה: איכה א ח צבצק עפר קטבעו קרבים וירקו:
2. איוב לו ח 3. כי לשלג יאמר דא ארץ וגשם קטר וגשם מטרות עוון: איוב לו ו על מה ארציה קטבעו או מי ירה אבן פתה:
3. ממוזר לאסף אל אלהים (כ) דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבוא: תהלים נ א מציון מכלל יופי אלהים הופיע: תהלים כ ב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם כיום עשות ה' אלהים ארץ ושמים: בראשית ב ד

גליון הש"ס

רבינו חננאל
 כאיש המעורה בלוייה שלו. ומתיקן גשם מטר וגשם מטרות מארבע לדדיו הורידו והגשמו להעשות ארץ: מליון מכלל יופי. נמרה כמיב: מולדות השמים. מאורות וטוכנים: ה"ג מולדות השמים משמים נכראו ומולדות הארץ מן הארץ נכראו: כמנגנא

העולם דתניא רבי אליעזר אומר עולם מאמצעיתו נברא שנאמר רבי יוחנן אומר עולם מן הצדדיו נברא שנאמר (כ) לישלג יאמר (כ) והיו ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עוון רבי יצחק (כ) (נפחא) אמר אבן ריה הקב"ה ביום שנתה העולם שנאמר יעל מה אדניה המבעו או מי ירה אבן פתה (כ) והכמים אומרים מציון נברא שנאמר (כ) מוזמר לאסף אל אלהים ה' ואומר (כ) מציון מכלל יופי ממנו מוכלל יפיו של עולם תניא ר' אליעזר הגדול אומר (כ) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם כיום עשות ה' אלהים ארץ ושמים תולדות שמים משמים נבראו תולדות הארץ מארץ נבראו והכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו שנאמר מוזמר לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו ואומר מציון מכלל יופי אלהים הופיע ממנו מוכלל יפיו של עולם: נטל את הדם ממי שממרו בו וכו': מאי (כ) כמצולף מוחו רב יהודה כמנגנא

אבל צורת דמות בצורה שמים לא חלמוד לומר ואשר נשים לא חלמוד וכל אילו אינן אסורים לעשותם אלא פרלופים חקוקין אבל לא ממין הזבעים כמו שהוכחתי אמנם על כפא שלמה אני תמיה דכתיב ושנים אריות עומדים אצל הדיוד ושנים עשר אריות וכו' (מלכ"א א') ואין לומר דעל פי הדיבור הוה דכתיבי ושם שלמה על כפא ה' למלך (ה"א טו) שהרי אין צדיק רשאי לחדש דבר מעתה ואיכא למימר בהא מיגדלא מילתא שאני כמו אליהו צהר הכרמל ושמה בהא מילתא נמי איכא למיגדל מילתא שכהיו עדים צדיק העיד בפניו היו אריות שואגים ונוהמים כמו שיש במדרש ומתוך כך היו מתפחדים להעיד עדות שקר אז נמי יא לומר אחרים עשו לו ומשדא ליכא דרבים שמימי נביה כדאמר גבי ר"ג ומה שעשו כמותלי היכל וקדשי קדשים לצורים חקוקים ככותל סביב פי הכפיר אל התימורה מפה ופי אריה אל התימורה מפה יש לומר על פי הדיבור הכל ככתב (ה"א כח) אי נמי יא לומר דלא שייך לא תעשה לך פסל אלא בתלוש אבל על הכותל כמחומר לא דלית אלא לוי בעלמא וצטל לגבי הכותל ואע"ג שאני מדמה לא הייתי עושה מעשה כמו זה המיוזן האחרון ועוד נראה לי דלפי סוגיית פרק כל הללמים (ע"ו דף מג.) מוכח דכל מיני פרלופין מותר לעשות אפילו חקוקין וחומתה בולט חוץ מפרלופ אדם לחודיה או דמות ארבעה פרלופין כהדי שכתב הכבוד אדם אריה שור נשר ודמות שמשין שנמדור העליון ושמדור מתקדש לעשות כמותו בית חכמת היכל הכפרה תבנית אולם כמותן בארכו ורחבו שולחן חכמת שולחן מורה תבנית מורה אצל מילי אחריו שרי מדע דאמר אביי התם לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן והדר אמר אביי לא אסרה תורה אלא דמות אסרה תורה אלא שמשין שנמדור העליון ופרץ ושמדור התחתון מי שרי והתניא אשר בשמים (שמות כ) לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת ומשי כי תניא הוה לעבודם ופרץ לעבדם אפילו שלשול קטן נמי ומשי אין הכי נמי ומסיפא דקרא נפקא אשר בארץ לרבות מיים ונהרות הרים וגבעות מתחת לרבות שלשול קטן ופרץ ועשייה גרידתא מי שרי והתניא לא תעשוין אמי לא תעשוין דמות שמש' המשמשין לפני כו' ומשי שאני רבן גמליאל דאחרים עשו לו וכו' והשתא מדלא קאמר אלא "ככל הנך שניי שמע מינה דלא הדר ביה מכל מאי דמי מעיקרא ולא מסרו הכתוב אלא לתכמים ושמשין שנמדקש לא אסרי אלא כמותן דוקא כמות ארכו ורחבו דאי לאו הכי לא יוכל שום אדם לעשות בית ושולחן וכלים לפי שהיו נמדקש אלא ודאי לא אסרה תורה אלא כמותן ממש ועוד כיון דאפשר לעשות כמותן כמותן אלא אסרה אלא כיוצא בהן אבל שמשין שברקיע שאי אפשר לעשות כמותן דוגמתן ואע"פ שאי אפשר לעשות כמותן ארכו ורחבו לפי שאי אפשר לשמשין שנמדור העליון כגון מיות שרפים ואופנים ומלאכי השרת אסור אפילו היכא דאחרים עשו לו ואפילו ליכא חשדא היכא דשכיחי רבים גביה משום דכתיב לא תעשוין לא תעשוין מרי וימני לרשעה לא תעשוין אמי שמשין שאמי דהיינו שנמדור העליון לא תעשוין כלל וקרי ביה לא תעשוין אומי ולהכי פרלופ אדם לחודיה אסור וארבעה פרלופין אדם אריה שור ושאר אסור ולעבוד עליו בשמים משום פרלופ אדם ומשום ארבעה פרלופין כהדי דהיינו דמות דמות החיות ולא תעשו לכם אילטרין לשמשין שנמדור העליון כגון חמה ולבנה כוכבים ומזלות ודוקא לכם לעבדםם אבל אחרים עשוין לכם אי נמי דרשינן איפכא כי מן השמים דברתי עמכם וסמקין ליה לא תעשוין דהיינו כל שמן השמים לא תעשוין דהיינו אפילו שמשין שנמדור התחתון ודוקא אחס לא תעשוין אבל אחרים עשוין לכם ואת אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם נדרוש לשמשין שנמדור העליון לאסור אפילו כשאחרים עשוין לכם דמשמע לכם לא ימלא לכם וכי האי גוונא דריש בחורה כהניס כפרשת קדושים תהו אלהי מסכה לא תעשו יוכל יעשו אחרים חלמוד לומר לכם והא דתניא אשל בשמים לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת ומוקי לה לעבדם היינו אפילו כשאחרים עשו לו לעבדם לעבוד עליהם משעת עשייה ואע"ג מלאכי השרת עובר בלא תעבדם אפילו כשאחרים עשו לו (י) (דהיינו פרלופ אדם) יש לומר לעבוד עליו בשמים אי נמי אפילו אם הוא של פרקים דמשום עשייה לחודה לא עבר כדאיתא בפרק כל הללמים (ע"ו דף מג.) מכל מקום כי עבד להו לעבדם חייב: אלא ואילו מציון נבראו. פירוש שאמצעיתן של עולם והלדדיו מליון נכראו: אלא

אבל צורת דמות בצורה שמים לא חלמוד לומר ואשר נשים לא חלמוד וכל אילו אינן אסורים לעשותם אלא פרלופים חקוקין אבל לא ממין הזבעים כמו שהוכחתי אמנם על כפא שלמה אני תמיה דכתיב ושנים אריות עומדים אצל הדיוד ושנים עשר אריות וכו' (מלכ"א א') ואין לומר דעל פי הדיבור הוה דכתיבי ושם שלמה על כפא ה' למלך (ה"א טו) שהרי אין צדיק רשאי לחדש דבר מעתה ואיכא למימר בהא מיגדלא מילתא שאני כמו אליהו צהר הכרמל ושמה בהא מילתא נמי איכא למיגדל מילתא שכהיו עדים צדיק העיד בפניו היו אריות שואגים ונוהמים כמו שיש במדרש ומתוך כך היו מתפחדים להעיד עדות שקר אז נמי יא לומר אחרים עשו לו ומשדא ליכא דרבים שמימי נביה כדאמר גבי ר"ג ומה שעשו כמותלי היכל וקדשי קדשים לצורים חקוקים ככותל סביב פי הכפיר אל התימורה מפה ופי אריה אל התימורה מפה יש לומר על פי הדיבור הכל ככתב (ה"א כח) אי נמי יא לומר דלא שייך לא תעשה לך פסל אלא בתלוש אבל על הכותל כמחומר לא דלית אלא לוי בעלמא וצטל לגבי הכותל ואע"ג שאני מדמה לא הייתי עושה מעשה כמו זה המיוזן האחרון ועוד נראה לי דלפי סוגיית פרק כל הללמים (ע"ו דף מג.) מוכח דכל מיני פרלופין מותר לעשות אפילו חקוקין וחומתה בולט חוץ מפרלופ אדם לחודיה או דמות ארבעה פרלופין כהדי שכתב הכבוד אדם אריה שור נשר ודמות שמשין שנמדור העליון ושמדור מתקדש לעשות כמותו בית חכמת היכל הכפרה תבנית אולם כמותן בארכו ורחבו שולחן חכמת שולחן מורה תבנית מורה אצל מילי אחריו שרי מדע דאמר אביי התם לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן והדר אמר אביי לא אסרה תורה אלא דמות אסרה תורה אלא שמשין שנמדור העליון ופרץ ושמדור התחתון מי שרי והתניא אשר בשמים (שמות כ) לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת ומשי כי תניא הוה לעבודם ופרץ לעבדם אפילו שלשול קטן נמי ומשי אין הכי נמי ומסיפא דקרא נפקא אשר בארץ לרבות מיים ונהרות הרים וגבעות מתחת לרבות שלשול קטן ופרץ ועשייה גרידתא מי שרי והתניא לא תעשוין אמי לא תעשוין דמות שמש' המשמשין לפני כו' ומשי שאני רבן גמליאל דאחרים עשו לו וכו' והשתא מדלא קאמר אלא "ככל הנך שניי שמע מינה דלא הדר ביה מכל מאי דמי מעיקרא ולא מסרו הכתוב אלא לתכמים ושמשין שנמדקש לא אסרי אלא כמותן דוקא כמות ארכו ורחבו דאי לאו הכי לא יוכל שום אדם לעשות בית ושולחן וכלים לפי שהיו נמדקש אלא ודאי לא אסרה תורה אלא כמותן ממש ועוד כיון דאפשר לעשות כמותן כמותן אלא אסרה אלא כיוצא בהן אבל שמשין שברקיע שאי אפשר לעשות כמותן דוגמתן ואע"פ שאי אפשר לעשות כמותן ארכו ורחבו לפי שאי אפשר לשמשין שנמדור העליון כגון מיות שרפים ואופנים ומלאכי השרת אסור אפילו היכא דאחרים עשו לו ואפילו ליכא חשדא היכא דשכיחי רבים גביה משום דכתיב לא תעשוין לא תעשוין מרי וימני לרשעה לא תעשוין אמי שמשין שאמי דהיינו שנמדור העליון לא תעשוין כלל וקרי ביה לא תעשוין אומי ולהכי פרלופ אדם לחודיה אסור וארבעה פרלופין אדם אריה שור ושאר אסור ולעבוד עליו בשמים משום פרלופ אדם ומשום ארבעה פרלופין כהדי דהיינו דמות דמות החיות ולא תעשו לכם אילטרין לשמשין שנמדור העליון כגון חמה ולבנה כוכבים ומזלות ודוקא לכם לעבדםם אבל אחרים עשוין לכם אי נמי דרשינן איפכא כי מן השמים דברתי עמכם וסמקין ליה לא תעשוין דהיינו כל שמן השמים לא תעשוין דהיינו אפילו שמשין שנמדור התחתון ודוקא אחס לא תעשוין אבל אחרים עשוין לכם ואת אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם נדרוש לשמשין שנמדור העליון לאסור אפילו כשאחרים עשוין לכם דמשמע לכם לא ימלא לכם וכי האי גוונא דריש בחורה כהניס כפרשת קדושים תהו אלהי מסכה לא תעשו יוכל יעשו אחרים חלמוד לומר לכם והא דתניא אשל בשמים לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת ומוקי לה לעבדם היינו אפילו כשאחרים עשו לו לעבדם לעבוד עליהם משעת עשייה ואע"ג מלאכי השרת עובר בלא תעבדם אפילו כשאחרים עשו לו (י) (דהיינו פרלופ אדם) יש לומר לעבוד עליו בשמים אי נמי אפילו אם הוא של פרקים דמשום עשייה לחודה לא עבר כדאיתא בפרק כל הללמים (ע"ו דף מג.) מכל מקום כי עבד להו לעבדם חייב: אלא ואילו מציון נבראו. פירוש שאמצעיתן של עולם והלדדיו מליון נכראו: אלא

תוס' ר"ח ברובים בו ונראה לי דאפילו ישראל מותר לך ולפי דברי תנאי תהיה דלשאלא אסור לייזן חף ע"י אחרים לתקן דלמיה לנכרי שנות מי' תוס' ר"ח פ"ג ד"ה דאפי' ר"ג ואחרים עשו לו חלודי נתקנס חז"ה שא"י והכא דליש' נן תמק:

תוס' ישנים

שברכתן כרה וקללתן קללה. דכתיב אורחין אורח יונקין כיון דחשיבותן גמול כל קי' וחכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו. אלא תעשה אלא מה שכתובתו שיהיה שמתל נמד יפיו וירי יוסף לא היה נוסף כיון שיהיה חייב אליו ואלו היה משתין להות לא לתעלה כו'. לעיל בפרק (דף טו.) פירש תבנית דכל י' מיים וירי כו' (ואינו אלא פי קדש):

קללה. דכתיב אורחין אורח יונקין כיון דחשיבותן גמול כל קי' וחכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו. אלא תעשה אלא מה שכתובתו שיהיה שמתל נמד יפיו וירי יוסף לא היה נוסף כיון שיהיה חייב אליו ואלו היה משתין להות לא לתעלה כו'. לעיל בפרק (דף טו.) פירש תבנית דכל י' מיים וירי כו' (ואינו אלא פי קדש):

קללה. דכתיב אורחין אורח יונקין כיון דחשיבותן גמול כל קי' וחכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו. אלא תעשה אלא מה שכתובתו שיהיה שמתל נמד יפיו וירי יוסף לא היה נוסף כיון שיהיה חייב אליו ואלו היה משתין להות לא לתעלה כו'. לעיל בפרק (דף טו.) פירש תבנית דכל י' מיים וירי כו' (ואינו אלא פי קדש):

קללה. דכתיב אורחין אורח יונקין כיון דחשיבותן גמול כל קי' וחכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו. אלא תעשה אלא מה שכתובתו שיהיה שמתל נמד יפיו וירי יוסף לא היה נוסף כיון שיהיה חייב אליו ואלו היה משתין להות לא לתעלה כו'. לעיל בפרק (דף טו.) פירש תבנית דכל י' מיים וירי כו' (ואינו אלא פי קדש):

קללה. דכתיב אורחין אורח יונקין כיון דחשיבותן גמול כל קי' וחכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו. אלא תעשה אלא מה שכתובתו שיהיה שמתל נמד יפיו וירי יוסף לא היה נוסף כיון שיהיה חייב אליו ואלו היה משתין להות לא לתעלה כו'. לעיל בפרק (דף טו.) פירש תבנית דכל י' מיים וירי כו' (ואינו אלא פי קדש):